EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2013.11.29.
COM(2013) 845 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

Összefoglaló jelentés a Szén- és Acélipari Kutatási Alap kutatási programjának ellenőrzéséről és értékeléséről

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

Összefoglaló jelentés a Szén- és Acélipari Kutatási Alap kutatási programjának ellenőrzéséről és értékeléséről

1. BEVEZETÉS

Az Európai Bizottság Szén- és Acélipari Kutatási Alapját (a továbbiakban: RFCS), amely az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó, mára hatályát vesztett szerződésre épül, 2002-ben hozták létre az európai szén- és acélipar versenyképességének fokozására. Az RFCS 11 éves tevékenysége során az ipar, az egyetemek és a kutatóközpontok kutatási, kísérleti és demonstrációs projektjeinek társfinanszírozásában vett részt összesen 600 millió eurós (jellemzően évi 55 millió eurós) összfinanszírozási értékben.

Az RFCS jogi alapjául szolgáló határozat (2008/376/EK tanácsi határozat)[1] 38. cikkének megfelelően a Bizottság nemrég elvégezte a kutatási program ellenőrzését és a várható előnyök értékelését. E két feladat elvégzésére egy független szakértőkből álló szakértői bizottságot jelöltek ki.

Az ellenőrzés keretében a szakértők feladata az volt, hogy 2002-től kezdődően, minden tevékenységi területre kiterjedően ellenőrizzék a program végrehajtását, valamint az, hogy tegyenek javaslatot jövőbeli fejlesztésekre és a jelenlegi folyamatok lehetséges egyszerűsítésére. A vonatkozó jelentést elektronikus formátumban az RFCS honlapján[2] tették közzé 2013-ban az említett 38. cikk (1) bekezdésének megfelelően.

Az értékelést az RFCS által finanszírozott projektek lezárultával, 2003 és 2010 között végezték el, és célja a társadalomra és az érintett ágazatokra gyakorolt minőségi és mennyiségi hatások értékelése volt. Az értékelő jelentést a technikai melléklettel együtt elektronikus formátumban az RFCS honlapján2 2013-ban tették közzé az említett 38. cikk (2) bekezdésének megfelelően.

A szén- és acélipari bizottsággal folytatott konzultációt követően megállapodás született arról, hogy az ellenőrzésről és értékelésről összevont jelentés készül, és azt papíron és elektronikus formátumban teszik közzé. Ennek megfelelően a végleges összevont jelentést az Európai Unió Kiadóhivatala 2013 szeptemberében jelentette meg, és a jelentés online formában jelenleg is nyilvánosan hozzáférhető az EU-könyvesbolt felületén[3].

2. MÓDSZERTAN

Az ellenőrzés és értékelés adminisztratív és pénzügyi keretének létrehozása érdekében a Bizottság szolgálatai 2010 októberében Alan Haigh, az RFCS egységvezetője elnökletével belső irányítóbizottságot hoztak létre. Az RFCS jogi alapjául szolgáló határozat 38. cikke (3) bekezdésének és 39. cikkének megfelelően, valamint a szén- és acélipari bizottsággal folytatott 2010. évi konzultációt követően 2011-ben független külső szakértőkből álló

---

1 Az Európai Unió Hivatalos Lapja, HL L 130., 2008.5.20.

2 http://cordis.europa.eu/coal-steel-rtd/home_en.html

3 A Szén- és Acélipari Kutatási Alap kutatási programjának ellenőrzéséről és értékeléséről szóló jelentés Európai Bizottság Kutatási és Innovációs Főigazgatóság © Európai Unió, 2013 ISBN 978-92-79-29742-7, URL http://dx.doi.org/10.2777/11062.

szakértői bizottságot állítottak fel, hogy a Bizottság számára támogatást nyújtson e feladat végzése során. A szakértői bizottság elnöke Carl-Dieter Wuppermann professzor volt és a többi tag is olyan, a szén- és acélágazatban tevékenykedő, magasan képzett szakember volt, akit a szén- és acélipari tanácsadó csoportok (CAG és SAG) javaslatai alapján neveztek ki.

A szakértői bizottság kidolgozta mind az ellenőrzés, mind pedig az értékelés feladatmeghatározását és magasan képzett szakértők segítségével megalkotta a módszertant, ezen belül összeállított egy hosszú és egy rövid kérdőívet, valamint megtervezte a helyszíni látogatásokat. A szén- és acélipari bizottság 2011-es ülésén jóváhagyták a feladatmeghatározásokat és a javasolt teljes módszertant.

Az elnökök és a technikai csoportok más tagjai segítségével mind a 198, 2003 és 2010 között lezárt projektet elemezték a legfőbb eredmények áttekintése céljából. Ebből 78 olyan projekt volt, amelynek eredményei számszerűsíthetők. Ezek közül 46 projekt esetében végeztek mélyebb elemzést, beleértve a technikai látogatásokat és a hosszú kérdőív kitöltését (az értékelés részletei az értékelő jelentés mellékletében találhatók). A kedvezményezettek, illetve az ágazat szintjén megvalósuló tényleges és lehetséges előnyök számszerűsítése céljából végül 23 projektet vettek figyelembe.

A vizsgálat előzetes eredményeit a szén- és acélipari bizottság 2012-es és a 2013-as ülésein mutatták be. 2012. szeptember 19-én és 20-án Luxembourgban konferenciát rendeztek az értékelő jelentés eredményeinek szélesebb közönség előtt történő bemutatása céljából, valamint az RFCS programjára irányuló első pályázati felhívás 10. évfordulója alkalmából.

3. AZ ELLENŐRZÉS SORÁN TETT FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az ellenőrzés fő ajánlása az, hogy a Szén- és Acélipari Kutatási Alap 2002-es létrehozását és 2008-as felülvizsgálatát követően elfogadott általános megközelítést továbbra is fenn kell tartani. A program tekintetében a konkrét célok az alábbiak:

- A kutatási program maradjon iparorientált ágazati program és kutatási céljai ne változzanak, mivel azok az európai szén- és acélipar szempontjából nagy jelentőségűek és megfelelnek e két ágazat jövőbeli tendenciáinak.
- Fenn kell tartani a jelenlegi fő végrehajtási eljárásokat, mint például a költségvetési források ágazatokhoz való rendelésének szabályait, a támogatható intézkedések (kutatási projektek, kísérleti és demonstrációs projektek, kísérő intézkedések) részarányát és a részvételi szabályokat. Meg kell őrizni azt a gyakorlatot, hogy nem uniós partnerek is részt vehetnek a projektekben, támogatást azonban nem kaphatnak.

Ezzel egyidejűleg az RFCS hatékonyabbá tétele céljából bizonyos szempontok erősítését is javasolták. Az ajánlások többek között az alábbiakat tartalmazták: a program technikai részterületeinek (technikai csoportoknak) a lehetőség szerinti jobb összehangolása, a benyújtott javaslatok értékelésénél alkalmazott kritériumok javítása, az elektronikus eszközök használatának kiterjesztése (pl. a javaslatok benyújtására és távértékelésére), a terjesztési intézkedések erősítése mind a projektek élettartama során, mind pedig a végleges jelentés elkészítését követően, valamint kísérleti és demonstrációs projektek végzésének ösztönzése. Ezek az ajánlások általánosságban nem képviselnek alapvető változásokat a kutatási program természete, alkalmazási területe és általános megközelítése tekintetében.

Az ajánlásokra válaszul többek között az alábbi speciális intézkedések születtek:

- 2013-ban teljes körűen bevezetésre került a javaslatok benyújtását segítő elektronikus rendszer, amely lehetővé teszi a külső szakértők számára a pályázatok interneten keresztüli olvasását és első értékelését. Az alkalmazott rendszer kompatibilis a Horizont 2020 program elektronikus benyújtásra szolgáló eszközeivel, ezáltal növeli az RFCS és a keretprogram alkalmazása közötti szinergiát.
- A szén- és acélipari tanácsadó csoportok (CAG és SAG) segítségével felülvizsgálták az értékelési kritériumokat. Ennek nyomán javultak a kutatási, a kísérleti és a demonstrációs projektek értékelési kritériumai, amelyeket már a 2013-as értékelés során is alkalmaznak.
- A programot kísérő intézkedések alkalmazási területét és értékelési kritériumait is felülvizsgálták a projekt eredményeinek terjesztése és hatásának fokozása érdekében. A tanácsadó csoportok következő üléseinek napirendjében szerepel a javaslattervezet.
- A tanácsadó csoportok tagjai, a technikai csoportok tagjai, az európai acéltechnológiai platform (ESTEP) és a Bizottság szolgálatai jelenleg tárgyalnak az egyes kritikus technikai csoportok működési területének és méretének harmonizálására irányuló javaslattervezetről.

4. AZ ÉRTÉKELÉS SORÁN TETT FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az értékelés során sikerült azonosítani az RFCS által társfinanszírozott lezárt projektek mind minőségi, mind pedig mennyiségi előnyeit.

4.1. Minőségi előnyök

A több mint 500 kérdőív – amelyeket a címzettek nagyon nagy arányban kitöltöttek – kiértékelésének eredménye jelzi az érintettek által tapasztalt fő minőségi előnyöket. Ezenfelül mind a 198, 2003 és 2010 között lezárt projektet technikai szakemberek elemezték annak érdekében, hogy a fő eredményekről áttekintést kapjanak.
Először a projektek legfőbb eredményeinek kategóriáit határozták meg (1. ábra). Megállapították, hogy a projektek elsősorban a tudás növeléséhez, kisebb mértékben pedig ajánlások, új folyamatok és gyakorlatok, numerikus modellek, új megoldások és termékek, valamint mérőeszközök létrehozásához járulnak hozzá.

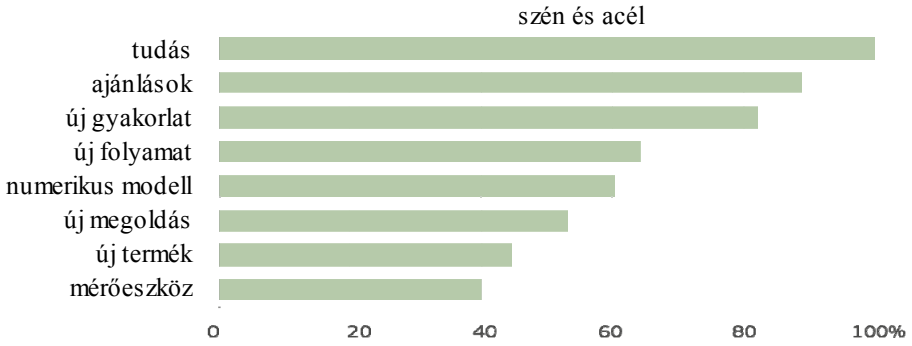

1. ábra. Az eredménykategóriáknak az elemzett projektek számához viszonyított aránya.

Az eredmények minőségi hasznait az alábbiak szerint azonosították.

A kedvezményezettek és az ágazatok számára keletkezett haszon:

- Új ismeretek szerzése és hálózatépítés lehetősége az iparban, a felsőoktatásban, a képzésben és a továbbképzésben tevékenykedő szakemberek számára.
- Pénzügyi haszon és egyéb gazdasági előnyök, amelyek hozzájárulnak az érintett területek gazdasági fenntarthatóságához és versenyképességéhez.
- Új folyamatok, új megoldások és új termékek fejlesztése, amelyek jelzik az RFCS-nek a fejlesztés és az innováció, valamint ezek ipari gyakorlatba történő átültetésének jelentőségét. Fontos, hogy a utólagos beruházások valósuljanak meg annak érdekében, hogy az ágazatokban tovább javuljon az eredmények kihasználása.

Társadalmi előnyök:

- Az RFCS-projektek a tudás bővítésén túl az új és fenntartható technológiák, termékek és megoldások terén nagymértékben fokozzák Európa versenyképességét.
- A társadalom számára további előnyöket jelent az egészség, a biztonság és a munkakörülmények területén tapasztalható javulás, valamint a szén- és acélipar „környezeti lábnyomának” csökkenése.

Az eredmények hatékony terjesztése minden esetben kulcsfontosságú ahhoz, hogy a szén- és acélágazaton kívül (más iparágakban, ügyfeleknél, kkv-knál, a felsőoktatási és kutatóközpontokban, a lakosság körében stb.) is ki lehessen aknázni az előnyöget és bővíteni az ismereteket

4.2. Mennyiségi előnyök

A fő mennyiségi előnyök elemzését 23 olyan lezárt projekt vagy projektklaszter esetében végezték el, amelyet az RFCS 31 millió euróval társfinanszírozott és amelyek azért kerültek kiválasztásra, mert a kedvezményezettek számára ezek hozták a legközvetlenebb és legegyértelműbb pénzügyi hasznot (más projektek is képviseltek előnyöket, de ezeket nehezebben lehetett számszerűsíteni). Az elemzés során figyelembe vett pénzügyi haszon a termelékenység növekedésében, új vagy jobb piaci részesedésben, valamint költségcsökkentésben mutatkozott meg, viszont megállapítása során nem vették figyelembe azokat a pótlólagos költségeket, amelyek a vállalatoknál e haszon realizálása során keletkeztek (az értékelésnek nem volt célja teljes körű költség/haszon elemzés elvégzése).

A tényleges haszon az érintett kedvezményezettek számára becslések szerint évi 103 millió euró. Ez, az ipari partnerek és projektek által teljes mértékben jóváhagyott adat azt jelzi, hogy a 23 projekt esetében az RFCS társfinanszírozásában rendelkezésre bocsátott 1 euró hozadéka átlagban évi 3,3 euró.

A jelentés ezen felül bemutat egy egyszerűsített modellt, amelynek segítségével egy adott időtartamon belül értékelni lehet a halmozott előnyöket. E modell szerint – ugyanazt a 23 kiválasztott projektet alapul véve – a projekt által a partnerek számára biztosított halmozott előny mintegy 400 millió euró. Annak ellenére, hogy ez egy becsült összeg, amelynek megállapításánál a beruházásokat nem vették figyelembe, mégis kiindulópontot jelent a projektek révén egy adott időtartamon belül biztosított előnyök felméréséhez.

Végül a szakértői bizottság óvatos feltételezései alapján felmérték az abban az esetben lehetséges összes elérhető hasznot, ha a kiválasztott 23 projekt eredményét az európai szén- és acélágazat minden releváns területére kiterjesztenék. Ebben az esetben becslések szerint az

egyes termelő ágazatok összes potenciális éves haszna 684 millió euró/év lenne, amint azt a 2. ábra mutatja. Az RFCS 55 millió euró/év éves költségvetésével összehasonlítva ez az RFCS által kiadott minden euró esetében 12,4 eurós multiplikátor hatásnak felel meg, ami jól tükrözi azt, hogy ez a kutatási program olyan eszköz, amely nem csak egyes kedvezményezetteket támogat, hanem az európai szén- és acélágazat innovációját és versenyképességét összességében ösztönzi.

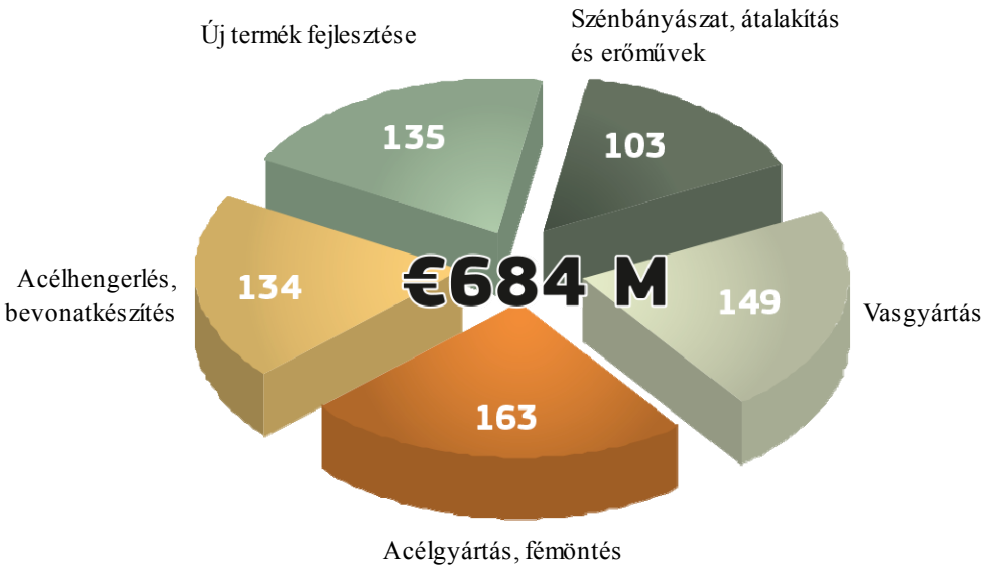

2. ábra. A szén- és acélágazat különféle termelési területeinek 55 millió eurós éves RFCS-támogatásával elérhető haszon 684 millió euró/év

Az RFCS-program ellenőrzéséről és értékeléséről szóló jelentés azt mutatja, hogy ez a program egyedülálló és hatékony eszközként ösztönzi az európai szén- és acélágazat versenyképességét.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A fő eredmények az alábbiakban foglalhatók össze:

- A program tekintetében nincs szükség alapvető változtatásokra; ipari irányultságát és fő működési szabályait változatlanul fenn kell tartani.
- A program nyomán a kedvezményezettek, a szén- és acélágazat és a társadalom számos minőségi haszonhoz jut, , ami elsősorban az új ismeretekben, az új folyamatokban és termékekben, a pénzügyi hozadékban és a jobb munkakörülményekben mutatkozik meg.
- 23 kiválasztott projekt esetében a mennyiségi előnyöket is megbecsülték, és azt találták, , hogy az RFCS társfinanszírozásában felhasznált minden euró hozadéka 3,3 euró/év a kedvezményezettek számára.
- A szén-és acélágazat egészére vonatkozó előrejelzések szerint az RFCS-projektek technikai és tudományos eredményei kihasználásában hatalmas potenciál van. Az előrejelzések szerint ezen eredmények európai szinten széles körben való felhasználása 684 millió euró/év pénzügyi előnnyel járhat. A jellemző, mintegy 55 millió euró/éves RFCS-költségvetés figyelembevételével ez 12,4-es multiplikátor hatásnak felel meg.

Ezen elemzés alapján megállapítható, hogy a Szén- és Acélipari Kutatási Alap teljes mértékben összhangban áll az RFCS jogi alapjául szolgáló, a Szén- és Acélipari Kutatási Alap Kutatási Programjának elfogadásáról szóló határozat (a 2008/376/EK tanácsi határozat) 2. cikkében meghatározott célokkal, amelyek szerint az alap a *szén- és acéliparhoz kapcsolódó közösségi ágazatok versenyképességét támogatja*, innovációt eredményez és ezáltal *kiegészíti a tagállamokban és a meglévő közösségi kutatási programok keretein belül zajló tevékenységeket*, mint például a hetedik keretprogramot és a Horizont 2020 programot.